

Belgium, Battlefield of Europe

Concept netwerknota

1. België, slagveld van Europa	3
2. Doelstellingen BBE	4
2.1 Uitbouw nationaal netwerk.....	4
2.2 Toeristische valorisatie.....	4
2.3 Valoriseren van historische wetenschap.....	4
2.4 Valoriseren van erfgoedsites en erfgoedcollecties	4
2.5 Doorgeven van herinnering en educatie.....	4
3. Partners	5
3.1 De Erfgoedraad als platform voor netwerking rond militair erfgoed en herinnering.....	5
3.2 Types partnerships	5
3.2.1 <i>Productpartners</i>	6
3.2.2 <i>Netwerkpartners</i>	6
3.2.3 <i>Contentpartners</i>	6
3.2.4 <i>Defensie</i>	7
3.2.5 <i>Internationale partners</i>	7
4. Voorziene realisaties	8
4.1 Netwerk BBE.....	8
4.1.1 <i>Organisatie netwerk</i>	9
4.1.2 <i>Website</i>	9
4.1.3 <i>Promotie en externe communicatie</i>	9
4.1.4 <i>Productontwikkeling</i>	10
4.1.5 <i>Infodragers op historische slagveldsites</i>	10
4.1.6 <i>Evenementen</i>	11
4.2 Historisch onderzoek.....	11
4.2.1 <i>Inventaris</i>	12
4.2.2 <i>Publicatie</i>	12
4.2.3 <i>Wetenschappelijke begeleiding</i>	12
4.2.4 <i>Databank van alle Belgische (militaire) slachtoffers en oorlogsgraven</i>	13
4.3 Doorgeven van de herinnering en educatie.....	13
4.3.1 <i>Educatief pakket en rondreizende educatieve tentoonstelling</i>	13
4.3.2 <i>Oprichting van een nationaal monument</i>	14

5. Initiatieven van partners	14
5.1 Eigen initiatieven	14
5.2 Projecten van het War Heritage Institute als partner	14
6. Synthese	15
7. Indicatief tijdspad.....	15

1. België, slagveld van Europa

België is een slagveld van Europa. Op het grondgebied van het huidige België, in het hart van West-Europa, op de grens tussen de Romaanse en Germaanse culturen en met een directe toegang tot de Angelsaksische wereld, werden honderden grote en kleinere conflicten uitgevochten. Van de veroveringen van Caesar, de Guldensporenslag en de Tachtigjarige Oorlog, over de oorlogen van Lodewijk XIV en Napoleon tot de Eerste en Tweede Wereldoorlog.

Met het project '**Belgium, Battlefield of Europe**' (BBE) wil het War Heritage Institute (WHI) dit voor het voetlicht brengen, daarbij niet enkel kijkend naar de gekende klassiekers zoals de Guldensporenslag, Waterloo, de IJzer en het Ardennenoffensief maar zo volledig mogelijk te werk gaan met aandacht voor tal van andere grote en kleine confrontaties uit tweeduizend jaar conflictgeschiedenis, van de Romeinse periode tot vandaag.

'Belgium, Battlefield of Europe' heeft drie sterke objectieven:

1. Op de eerste plaats is het een groot *netwerkproject*, dat er op gericht is expertise tussen de deelnemende partners uit te wisselen en de toeristische bezoekersstromen te verhogen.
2. BBE is tegelijk een alomvattend *historisch onderzoek* naar de conflicten die zich op het grondgebied van ons land hebben voorgedaan en naar de materiële sporen die deze nagelaten hebben in musea (roerend erfgoed) en in het landschap zelf (onroerend erfgoed). Soms heel manifest, zoals de citadellen aan de Maas of de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek, soms heel subtiel, zoals in Oudenaarde of Fleurus. Het onderzoek moet zich dan ook vertalen in inventarisatie en in historische synthese.
3. BBE wil ten slotte ook een initiatief zijn dat *aanzet tot herinnering en burgerzin* waarbij vergeten sporen opnieuw voor het licht geplaatst worden, actuele herinneringen misschien wel historisch bijgestuurd en nieuwe herinneringen kunnen verschijnen. De vaak universele mechanismen achter deze conflicten worden onderzocht en er gaat ook bijzondere aandacht naar de slachtoffers ervan. In de herinneringseducatie wordt bv. sterk ingezet op de gruwelen van de Tweede Wereldoorlog, maar wie is nog bekend met de tweede helft van de 16de eeuw die naar bloed en onrecht zeker niet moest onderdoen ?

2. Doelstellingen BBE

2.1 Uitbouw nationaal netwerk

- Stimuleren van nationale samenwerking rond geschiedenis, erfgoed en toerisme
- Bestendiging partnerships n.a.v. 200 jaar Waterloo, 100 jaar Grote Oorlog en 75 jaar Bevrijding
- Bestendiging en ontwikkeling van de Erfgoedraad van het WHI

2.2 Toeristische valorisatie

- Schaalvergroting op vlak van promotiemiddelen en -mogelijkheden
- Gerichte benadering van specifieke doelgroepen
- Verbetering van de naambekendheid van zowel het WHI als van alle deelnemende partners
- Nieuwe bezoekers genereren voor bestaande sites en musea
- Incentive voor toeristische productontwikkeling (aanbodkoppelingen, routestructuren, stimulans voor meerdaags verblijfstoerisme)
- Hefboomproject voor nieuwe initiatieven

2.3 Valoriseren van historische wetenschap

- Stimuleren van wetenschappelijk onderzoek
- Verspreiding van nieuwe historische inzichten naar verschillende doelgroepen
- Stimuleren van publieksgeschiedenis en onderwijs
- Bijdragen aan een betere kennis van onze geschiedenis

2.4 Valoriseren van erfgoedsites en erfgoedcollecties

- Bijdragen tot de optimalisering en ontsluiting van erfgoedsites in België
- Verbetering van museale presentaties en ontsluiting van erfgoedcollecties
- Opwaardering van 'vergeten sites'
- Doorgeven van informatie en gegevens via gezamenlijke digitale kanalen

2.5 Doorgeven van herinnering en educatie

- Valoriseren van kernwaarden vrede, vrijheid en democratie
- Uitdrukken van erkentelijkheid tegenover oorlogsslachtoffers
- Historisch duidelijk maken dat vrede, vrijheid en democratie nooit vanzelfsprekend zijn
- Bijdragen tot het ontwikkelen van burgerzin
- Bijdragen tot herinneringseducatie

3. Partners

3.1 De Erfgoedraad als platform voor netwerking rond militair erfgoed en herinnering

BBE komt niet uit het niets maar bouwt verder op drie recente herdenkingen, met name '200 jaar Waterloo', '100 jaar Grote Oorlog' en '75 jaar Bevrijding'. Vooral deze laatste, met zijn twee bevrijdingscolonnen als meest in het oog springende publiekstrekkers, deed verschillende beleidsniveaus en heel wat erfgoedactoren vragen naar een meer structurele samenwerking rond militair erfgoed en herinnering. De Erfgoedraad van het War Heritage Institute is hiervoor het platform bij uitstek.

Het War Heritage Institute (WHI) werd bij wet van 28 april 2017 opgericht als nationale instelling voor militair erfgoed en herinnering onder voogdij van de Minister van Defensie. Het WHI beheert niet alleen de rijke collecties van het Koninklijk Legermuseum maar ook verschillende sites zoals het Nationaal Gedenkteken Fort van Breendonk, de Dodengang en Bastogne Barracks. Het WHI is daarnaast verantwoordelijk voor het toezicht op de Belgische militaire begraafplaatsen en het beheer van een deel van de historische archieven van Defensie.

Aan het WHI werd bij wet een netwerkfunctie toegekend, die onder meer ingevuld wordt door de oprichting van een Erfgoedraad. Deze brengt het WHI samen met de vijf gemeenschappen en gewesten van het land, evenals de belangrijkste actoren op het vlak van militair erfgoed en herinnering, die het statuut kunnen krijgen van geassocieerde site. De selectie hiervoor gebeurt op basis van een aantal criteria die opgenomen zijn in het KB dat uitvoering geeft aan de oprichtingswet van het WHI. Vermits de meeste geassocieerde sites lokaal of regionaal georganiseerd zijn, brengt de Erfgoedraad de verschillende beleidsniveaus samen in een uniek samenwerkingsverband.

BBE is de concrete invulling van de netwerkfunctie op het terrein, waarbij met zoveel mogelijk partners samengewerkt wordt. Het WHI heeft dit thema ook zelf tot leidmotief en *unique selling proposition* van zijn werking gekozen zodat het dit netwerk met zijn volle gewicht kan ondersteunen.

3.2 Types partnerships

Het kloppend hart van het nieuwe BBE-netwerk zijn de partners. Uitgangspunt hierbij is dat elke partner zijn volledige autonomie behoudt en nooit verplicht is aan een bepaald onderdeel van een project mee te werken. Niet alle partners vervullen ook dezelfde functie in het netwerk. Zo zijn er bv. partners die een voor het netwerk relevant aanbod in de markt zetten en anderzijds partners die eerder ondersteunend en faciliterend werken. Sommige partners kunnen ook meerdere functies vervullen.

3.2.1 Productpartners

Productpartners zijn erfgoedactoren zoals musea, ‘regimentsmusea’ (museale initiatieven verbonden aan een bestaande of historische militaire eenheid), militair-historische sites, herdenkings- en herinneringsorganisaties, organisaties die instaan voor het beheer van oorlogsgraven en andere erfgoedactoren zoals bv. Living History-verenigingen,...

- ↳ *Zij leveren het rechtstreekse ‘productaanbod’, een aanbod dat BBE binnen gezamenlijke promotiekanalen wil linken om op die manier een schaal-vergroterend effect te realiseren en dat tegelijkertijd op termijn de bouwstenen zal vormen voor partner-overschrijdende productontwikkeling.*

3.2.2 Netwerkpartners

Netwerkpartners zijn overheden en publieke diensten verdeeld over de onderscheiden beleidsniveaus van ons land. Het betreft hier besturen, erfgoeddiensten en toeristische diensten.

Voorbeelden van erfgoeddiensten zijn het Agentschap Onroerend Erfgoed, het Agence Wallonne du Patrimoine, de Directie Cultureel Erfgoed/Direction du Patrimoine culturel van urban.brussels in het Brussels Gewest en het Fachbereich Jugend und Kultur in de Duitstalige Gemeenschap maar bijvoorbeeld ook organisaties als bv. Herita en FARO. Tot de toeristische diensten behoren zowel de 3 toeristische agentschappen Toerisme Vlaanderen, Wallonie-Belgique Tourisme en Visit Brussels als de provinciale federaties en relevante regionale en lokale toeristische kantoren.

Koepels van vaderlandslievende verenigingen, steun-vzw’s (verbonden aan het WHI of elders actief) vervolledigen deze categorie.

- ↳ *Deze netwerkpartners zijn de aanspreekpunten om de netwerkvorming, de promotie en de voorgenomen productontwikkeling te kanaliseren en te verankeren.*

3.2.3 Contentpartners

Contentpartners zijn eveneens faciliterend, zij het dat zij zich vooral richten op het aanleveren van historisch en erfgoedgerichte inhoud. Deze contentpartners zijn enerzijds wetenschappelijke instellingen zoals CegeSoma en de Koninklijke Musea Kunst en Geschiedenis, aangevuld door de vakgroepen of onderzoekseenheden Geschiedenis binnen de Belgische universiteiten. Anderzijds krijgen hier ook erfgoedcellen en geschied- en heemkundige verenigingen met hun specifieke lokale kennis hun plaats.

- ↳ *De historische kennis en expertise van deze organisaties is onontbeerlijk voor de inhoudelijk input van het historisch-wetenschappelijk luik van het BBE-verhaal.*

3.2.4 Defensie

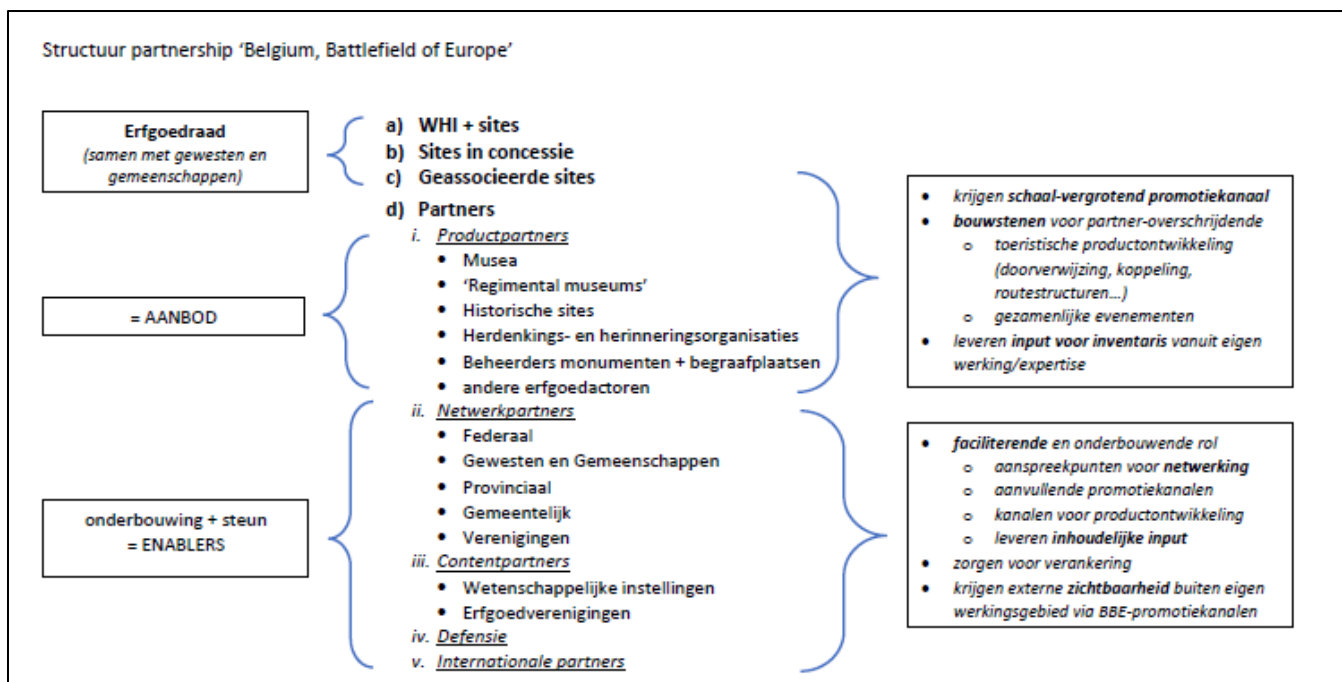
Defensie vormt een bevoorrechte partner die gezien de specificiteit van het BBE-netwerk en de rechtstreekse band met het WHI, apart van de andere ingedeeld wordt. Sinds 2012 werd voor de organisatie van herdenkingen gewerkt via een Task Force, eerst voor WOI, nadien voor WOII. Deze werd begin 2021 omgevormd tot een Cel Planning Herdenkingen, naast de Dienst Protocol, onder de VCHOD.

- ↳ *Defensie is een belangrijke speler voor de organisatie van herdenkingen. Ze houdt ook aan de tradities van de Belgische strijdkrachten vanuit de overtuiging dat de universele waarden van vrede, vrijheid en democratie waarvoor Defensie vandaag staat nog altijd dezelfde zijn als waarvoor destijds gestreden werd aan de IJzer of in de Ardennen. In 2019-2020 werden de Bevrijdingscolonnes georganiseerd onder het devies: 'Remembering the Past, Building the future'. Defensie beheert zijn eigen archieven, met de Koninklijke Militaire School heeft het een universitaire instelling, het heeft eigen onderzoekscapaciteiten en specifieke technische competenties voor zwaar militair materiaal en Defensie beschikt ook over ruime communicatietools.*

3.2.5 Internationale partners

BBE is in de eerste plaats een nationaal project. Omwille van de verschillende buitenlandse mogendheden die op Belgische bodem gestreden hebben, is echter ook de internationale dimensie nooit veraf. We denken dan aan de ambassades van de betrokken staten, de gravendiensten van landen die bij ons oorlogsgraven beheren, internationale instellingen als NATO/SHAPE en de Europese Unie en buitenlandse veteranen- en herinneringsorganisaties die ook in België actief zijn.

Schematisch wordt het partnership als volgt voorgesteld:

Dit schema is in de eerste plaats een algemeen situerend kader dat zeker geen rigide indelingen beoogt. Partners kunnen immers occasioneel of permanent meerdere rollen op zich nemen. Zo kan bv. een *contentpartner* een tijdelijke expo organiseren en sommige *netwerkpartners* kunnen tegelijkertijd in de praktijk ook een productmatige werking hebben (bv. een provinciale erfgoeddienst die aan eigen productontwikkeling doet) en/of van belang zijn voor het aanleveren van inhoudelijke input (bv. de Inventarissen Onroerend Erfgoed van de Gewesten).

4. Voorziene realisaties

'Belgium, Battlefield of Europe' is een permanent groeigegeven: in 2021 wordt het boven de doopvont gehouden en in de daaropvolgende jaren zal het stelselmatig uitbreiden, zowel naar samenstelling als naar inhoudelijke invulling. Er worden daarbij enkele 'hoogtepunten' in dit groeitraject ingebouwd, met name in 2026 en 2030, maar het is naar opzet en mogelijkheden per definitie tegelijk een project zonder einddatum.

4.1 Netwerk BBE

Overkoepelende communicatie is een belangrijk bindend element wat een schaal-vergrotende en bijgevolg versterkende zichtbaarheid zal creëren voor alle betrokken actoren.

4.1.1 Organisatie netwerk

In november 2021 is een gezamenlijke kick off voorzien, in de mate van het mogelijke zal dat gebeuren onder de vorm van een fysieke samenkomst met zoveel mogelijk partners. Bij die gelegenheid zal het BBE-project ook officieel van start gaan en aan de buitenwereld gepresenteerd worden.

Eenmaal uit de startblokken zal er vanaf 2022 minstens één keer per jaar een netwerkmoment georganiseerd worden, telkens op een andere erfgoedlocatie in het land. Een belangrijk aspect binnen netwerking is immers dat de onderscheiden partners zowel mekaar als hun sites en hun werking ook beter leren kennen.

4.1.2 Website

De hoeksteen van het netwerkproject BBE wordt gevormd door een interactieve website. Deze legt de werking en het doel van het BBE-netwerk uit, bevat het inhoudelijke luik waarin de voorlopige resultaten van de inventaris (zie verder) stelselmatig worden aangevuld en geeft het militair-historische ‘aanbod’ in ons land weer: alle historische locaties (slagvelden, monumenten, sites,...) zullen geleidelijk aan worden vermeld, alle partners worden er in opgenomen en alle relevante publieksactiviteiten komen kalendergewijs aan bod.

Zowel naar interface-structuur als via een krachtige zoek-functie wordt dit voor de bezoekende surfer ontsloten en op een frisse manier visueel gepresenteerd. De website beoogt echter meer te zijn dan louter een soort digitale encyclopedie rond de conflictgeschiedenis in ons land: ingevoerde zoektermen leiden niet enkel naar verklarende pagina's rond slagvelden, sites of gebeurtenissen, er wordt telkens ook uitdrukkelijk en op een uitnodigende wijze verwezen naar die partners die rond het geconsulteerde onderwerp een werking hebben en/of een evenement organiseren. Het is op die manier naast een inhoudelijke informatiebron tegelijk een promotioneel instrument om geïnteresseerde (of toevallige...) surfers te prikkelen tot een daadwerkelijk bezoek aan deelnemende partners.

Einde 2021 zal de website in basisvorm operationeel zijn en vervolgens stelselmatig worden uitgebreid. Het WHI neemt de bouw en het onderhoud ervan voor zijn rekening.

4.1.3 Promotie en externe communicatie

Er wordt een specifiek BBE-logo ontworpen waarin de deelnemende partners zich maximaal kunnen herkennen en dat tegelijk de eigenheid van het netwerk naar voren laat komen. Wie zich inschrijft in het partnerschap kan het logo als netwerklabel voeren en zo niet enkel zijn opname in het netwerk visualiseren maar ook bijdragen tot de gezamenlijke communicatie ervan.

Het WHI zorgt voor een volgehouden generieke netwerkpromotie (e-nieuwsbrieven, sociale media, persberichten, presentaties op evenementen,...) maar ontwikkelt ook algemeen promomateriaal (bv. flyer, affiche, banner,...). Dit laatste kan ter beschikking gesteld worden aan partners die op die manier kunnen meesurfen op de door het WHI gecreëerde BBE-visibiliteit.

Ook pocketguides, gezamenlijke presentatie op toeristische en erfgoedevenementen behoren tot de mogelijkheden.

4.1.4 Productontwikkeling

Hoewel essentieel in het streven naar schaal-vergroting, netwerking en bundeling van achtergrondinformatie, wil BBE expliciet meer zijn dan enkel een website en gezamenlijke promotie.

Toeristische netwerking en productontwikkeling zijn eveneens een streefdoel. Hierbij wordt gedacht aan toeristische spin-offs zoals virtuele of fysieke routestructuren, dag- en verblijfsarrangementen, combi-tickets,... Reeds bestaande initiatieven worden mee opgenomen en gepromoot.

Dit alles zal bekeken worden in nauwe samenspraak met de toeristische actoren: de toeristische agentschappen van de deelstaten, de provinciale toeristische federaties en de relevante toeristische diensten van steden en gemeenten.

4.1.5 Infodragers op historische slagveldsites

BBE wil het engagement nemen om de mogelijkheid te onderzoeken of het netwerk in zijn verdere uitbouw ook een zekere fysieke pendant gegeven kan worden, complementair aan het digitale verhaal en de afgeleide productontwikkeling en dit onder de vorm van een uniforme infodrager op (op termijn zoveel mogelijk) militair-historische sites en slagveldlocaties.

Deze infodrager zou summere informatie over de locatie bevatten, met expliciete verwijzing naar het BBE-netwerk en de lokale partner en aangevuld worden via een digitaal infokanaal (genre Erfgoedapp van FARO) met een output vergelijkbaar met die van de BBE-website (verdiepende informatie, verwijzing naar relevante actoren uit het partnership,...).

Er zou gestreefd worden naar een iconisch en duurzaam ontwerp dat enerzijds de eigenheid van de site respecteert en anderzijds de uniciteit en de herkenbaarheid van het BBE-netwerk benadrukt. Zulk een netwerk van fysieke infodragers kan bijkomend faciliterend zijn voor toeristische productontwikkeling, met name op het vlak van routestructuren.

De ontwikkeling zou binnen het netwerk gebeuren. De realisatie op het terrein zou telkens in directe samenwerking met een lokale actor uit het partnership zijn en dit in een te onderzoeken optimaal financieel kader; mogelijk kan hiervoor telkens een beperkte financiële input van de betrokken gemeentebesturen gevraagd worden.

4.1.6 Evenementen

In 2026 zullen de aanslagen in Brussel en Zaventem tien jaar achter ons liggen. We zullen deze trieste verjaardag van het meest recente conflict op Belgische bodem aangrijpen om alle partners aan te sporen op hun sites overal te lande evenementen, tentoonstellingen en activiteiten op te zetten en ook het WHI zal initiatieven ter zake nemen. We zullen aldus komen tot een waar gezamenlijk 'evenementenjaar' waarmee we het vijfjarig bestaan van BBE de nodige luister zullen bijzetten. In dit kader zullen we bijvoorbeeld ook trachten om militair erfgoed naar voren te schuiven als de centrale thematiek van de Open Monumentendag van dat jaar.

4.2 Historisch onderzoek

BBE is ook een wetenschappelijk en multidisciplinair onderzoek naar het strijdgeweld dat zich in onze contreien heeft voorgedaan. Achter de slagzin 'Belgium, Battlefield of Europe' wordt een duidelijk historisch-wetenschappelijk en kritisch vraagteken geplaatst. Waarom zou de Zuidelijke Nederlanden/België een – of misschien zelfs hét – slagveld van Europa kunnen zijn? Klopt die aanname wel... en wat betekent ze concreet?

De inhoudelijke uitdagingen om de centrale vraag te beantwoorden zijn even boeiend als historisch te noemen. Ze starten reeds bij een heel duidelijke definiëring van de basisbegrippen, bijvoorbeeld 'België' (geografisch, temporeel, ideologisch...), 'Europa' (idem) of 'slagveld' (belegering, terreuraanslag, veldslag, oorlog, conflict...), en houden aan tot bij de conclusies die uit het onderzoek kunnen worden getrokken.

Deze zoektocht leidt ver voorbij het klassieke strijdgeweld van de beide wereldoorlogen, hoewel deze ook uitgebreid aan bod komen in het onderzoek. De Belgische conflictgeschiedenis wordt met open vizier tegemoet getreden. De Europese geopolitieke context, tussen verenigen en verdelen, is er nooit ver weg. De onderzoeksvragen zijn legio: hoe ontwikkelt oorlogsvoering zich (van 'klassieke veldslag' tot terreuraanslag of klimaatoorlog), bestaat er iets als een gerechtvaardigde gewapende strijd (evolutie oorlogsrecht), wat is de evolutie van het aantal slachtoffers en wat is daarbij de verhouding burger-militair, wat zijn de gevolgen van oorlog op het vlak van migratie (vluchtelingen), economie..., welke rol speelt de opkomst van een natiestaat als België in oorlogsvoering (evolutie 200 jaar onafhankelijk België t.o.v. 2000 jaar geschiedenis), hoe beïnvloedt een herinnering (politiek, cultureel, sociaal...) de historische werkelijkheid achteraf (mythevorming)...?

4.2.1 Inventaris

Het opzet van 'Belgium, Battlefield of Europe' is meer dan een klassieke historische studie. De methodologie die aan de basis van het onderzoek ligt, verradt reeds het sterk publiekhistorische karakter van het project. Het onderzoek wordt dan wel geleid door historici, het achterliggend idee is dat 'heel België' kan participeren.

Na het bepalen van het geografische en temporele begrippenkader wordt in een tweede onderzoeksfase namelijk werk gemaakt van een uitgebreide inventaris, die redelijk exhaustief de 'veldslagen' in 'België' omvat. Voor het opstellen van deze inventaris kan op lokaal of regionaal niveau worden samengewerkt met partners (bv. musea, erfgoedverenigingen, heemkringen, stadsgidsen...). Hun data kunnen de inventaris voeden. Belangrijk hierbij is een wetenschappelijke supervisie vanuit het WHI wat concreet vorm krijgt door het opstellen van een duidelijke basisfiche per veldslag (type, naam, plaats, datering, aantal slachtoffers...) en het waken over het gebruik van historische bronnen, literatuur... dat aan de basis moet liggen van de input van de lokale partners.

De voorlopige resultaten van de inventaris worden met regelmaat gevoed in de zichzelf uitbreidende website van het BBE-netwerk en op die manier in digitale vorm aan het publiek gepresenteerd.

In een derde onderzoeksfase, waarbij conclusies uit de inventaris worden getrokken en lokale en (inter)nationale geschiedenis met elkaar worden vervlochten, spelen de lokale partners geen actieve rol meer. Deze fase is de opstap naar de publicatie die uiterlijk in 2030 verschijnt.

4.2.2 Publicatie

Specialisten inzake militaire geschiedenis en oorlogsgeschiedenis worden gevraagd bij te dragen aan deze uitgave. De drie onderzoeksfases krijgen zodoende een schriftelijke neerslag. In een eerste deel wordt onder meer het theoretisch kader en de algemene beschouwingen rond slagveldgeschiedenis uitgeschreven. In een tweede deel wordt een uitgebreide inventaris weergegeven (rijk geïllustreerd) van een reeks 'slagvelden' uit de geschiedenis van 'België'. In een derde en laatste deel worden de conclusies uit de twee eerste delen getrokken. De specifieke uitwerking en opbouw van deze publicatie is uiteraard nog voor wijziging vatbaar (bv. volledige mix van onderzoeksfases).

4.2.3 Wetenschappelijke begeleiding

Voor het historisch-wetenschappelijk luik van BBE zal er nauw samengewerkt worden met de Wetenschappelijke Raad van het WHI. In de schoot van deze Wetenschappelijke Raad zal hiervoor een werkgroep gevormd worden die eventueel ook externe experts zal kunnen aantrekken.

De auteurs voor de publicatie komen uit deze werkgroep, maar worden ook breder binnen het WHI, zijn netwerk of de bredere academische wereld gerekruteerd. Zo kan bijvoorbeeld worden samengewerkt met het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie, met universitaire vakgroepen politieke wetenschappen voor de recentere conflicten,...

4.2.4 Databank van alle Belgische (militaire) slachtoffers en oorlogsgraven

Het War Dead Register van het WHI (www.wardeadregister.be) wordt uitgebreid tot een databank van alle Belgische (militaire) oorlogsslachtoffers sinds 1830, met een inventaris van hun nog bewaarde graven op militaire én burgerlijke begraafplaatsen.

Deze databank wordt geïntegreerd in de projectwebsite BBE.

4.3 Doorgeven van de herinnering en educatie

4.3.1 Educatief pakket en rondreizende educatieve tentoonstelling

Vrede, Vrijheid en Democratie zijn de kernwaarden die onze samenleving schragen. Via de werkingsdomeinen van zijn partnernetwerk en langs het historisch onderzoekluik wil het BBE-project duidelijk maken dat deze aanname het gevolg is van een eeuwenlang groeiproces, maar nooit een vaststaand verworven vanzelfsprekendheid.

De ontwikkeling van een educatief pakket voor scholen en een rondreizende tentoonstelling voor de scholen moet dit duidelijk maken. Het chronologisch verhaal van de 2000 jaar conflictgeschiedenis dat het kader is van BBE, zal de rode draad vormen maar diverse andere thema's zullen hierop geënt worden. Mogelijke ingangen hiervoor kunnen bv. zijn de menselijke tol van deze conflicten, de maatschappelijke en economische impact, de rol van propaganda en fake news, de plaats van kinderen en jongeren enz. Ook het uitdrukken van erkentelijkheid tegenover oorlogsslachtoffers en het aanzetten tot burgerzin zijn hiermee verweven.

De dienst herinnering en educatie van het WHI heeft veel ervaring met het realiseren van educatieve pakketten en expo's voor scholen en heeft daarvoor in het verleden al samengewerkt met de gemeenschappen en andere instanties die werken op herinneringseducatie. De rondreizende tentoonstellingen zijn opgebouwd uit panelen (ca. 1 m. breed en ca. 2 m. hoog) die beeldrijk en in heldere taal het verhaal naar voren brengen. Om transport- en verzekeringskosten laag te houden wordt geen gebruik gemaakt van voorwerpen.

4.3.2 Oprichting van een nationaal monument

Tegen 2026 willen we ook streven naar de oprichting van een nationaal monument in Brussel waarop de namen en data van alle conflicten uit de geschiedenis van ons land worden aangebracht. Voor de realisatie wordt een bottom-up benadering uitgezet waaraan alle betrokken gemeentes gevraagd worden te participeren.

Voor het ontwerpen wordt een kunst/architectuurwedstrijd uitgeschreven.

5. Initiatieven van partners

5.1 Eigen initiatieven

In het voorgaande zijn de gemeenschappelijke aspecten van het BBE-netwerk aan bod gekomen. Daarnaast blijft elke partner uiteraard ook zijn eigen initiatieven ontwikkelen.

Wanneer deze kaderen binnen het bredere opzet van BBE, dan worden deze ook meegenomen in de BBE-communicatie. Het WHI kan hiervoor echter geen financiële ondersteuning bieden of opdrachten uitvoeren op het terrein. Waar mogelijk wordt echter wel meegedacht en meegewerkt. Dergelijke aanpak bleek in het verleden alvast erg succesvol in het kader van de herdenkingen rond het einde van de beide wereldoorlogen.

5.2 Projecten van het War Heritage Institute als partner

Het WHI is zelf partner in het BBE-netwerk en ontwikkelt als dusdanig ook eigen initiatieven. Voor 2022 is bv. een nieuwe editie van de 'Trein der 1000' gepland, een initiatief waarbij 1000 jongeren van over het hele land met de trein naar Auschwitz gaan.

In de komende jaren zal het WHI ook sterk inzetten op de vernieuwing van zijn sites met o.m. drie nieuwe open depots in Bastogne, Ieper en Beauvechain. Voor de ontwikkeling van zijn sites zal het WHI nauw samenwerken met alle bestuursniveaus.

In 2030 zal het WHI zich inschrijven in de evenementen rond 200 jaar Belgische onafhankelijkheid, waarin de musea in het Jubelpark een bijzondere rol zullen spelen. In functie hiervan wordt nagedacht over een restauratie van alle gebouwen op de site. In 2030 wordt ook een grote overzichtstentoonstelling opgezet rond het thema 'Belgium, Battlefield of Europe' of een (gedeeltelijke) vernieuwing van de museale opstelling rond dit thema. Uiteraard zal ook hier de link naar de andere partners in het BBE-netwerk gemaakt worden.

6. Synthese

‘Belgium, Battlefield of Europe’ is een partnership en vormt als dusdanig een losse maar unieke en dynamische associatie van uiteenlopende spelers die enerzijds een focus op militaire geschiedenis en herinnering gemeenschappelijk hebben of anderzijds een faciliterende en/of onderbouwende rol in dit verhaal willen opnemen.

Deze associatievorming is geen doel op zich, maar moet door middel van synergiën onderling versterkend en schaal-vergrotend werken en dit permanent en voor alle deelnemende partners.

Het WHI zal dit via zijn Erfgoedraad coördineren en ondersteunen, met respect voor de bevoegdheden en eigenheden van alle actoren, zonder zichzelf in de plaats van deze actoren te stellen.

7. Indicatief tijdsplan

Het BBE-project is een opbouwtraject dat eind 2021 echt van start gaat. Het voorgestelde tijdsplan voor de uitbouw is op dit ogenblik dan ook nog zeer algemeen.

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2026+	
NETWERK	Organisatie	fiat Erfgoedraad + RvB WHI <i>mei/juni</i> : voorstelling aan grotere netwerkpartners <i>vanaf voorjaar</i> : tweede call <i>nov.</i> : lancering	raamkkoorden met onderscheiden partnergroepen	sectormomenten recurrent vanaf 2023 ->					
			sectormoment(en)						
	Website	<i>nov</i> : lancering basiswebsite	operationele website + stelselmatige aanvulling (veldslagen, events, extra partners,...): doorlopend				afroning website		
			update website War Dead Register						
	Promotie & externe communicatie	<i>voorjaar/zomer</i> : opstellen basiscommunicatieplan <i>voorjaar/zomer</i> : ontwikkelen eerste communicatie-tools <i>zomer/najaar</i> : eerste e- newsletter/netwerk <i>zomer/najaar</i> : logo BBE <i>op lancering netwerk</i> : uitrol 1 ^{ste} communicatie- tools/publiek+netwerk ¹	flyer/affiche/evt. drukwerk op jaarbasis: recurrent vanaf 2022 -> verdere ontwikkeling communicatie-kits: doorlopend vanaf 22 -> e-newsletters/netwerk + e-newsletters/publiek: recurrent van af 2022 ->						
	Product-ontwikkeling		<i>2022 of 2023</i> : 1 ^{ste} besprekingen mogelijkheden met agentschappen deelstaten en prov. federaties		algemene toer. productontwikkeling ->				
					productontwikkeling met oog op 2026 ->				
	Infodragers		afspraken met deelstaten	<i>voorjaar</i> : call bij gemeenten en partners					
		financieringsmodel	<i>voorjaar</i> : afsprakenkader						
		ontwerp	<i>voorjaar/zomer</i> : plaatsing eerste borden in situ, daarna uitrol ->						
Evenementen				voorbereiding		realisatie			
HIST. ONDER-ZOEK	Inventaris	<i>zomer</i> : opmaak eerste 15 grote veldslagen	aanbesteding en ontwikkeling databank				laatste grote update op website		
			stelselmatige aanvulling inventaris en op website plaatsen: doorlopend vanaf 2022 ->						
	Publicatie	<i>najaar</i> : samenstelling + opstart wetensch. comité	onderzoeksvragen				vastleggen uitgever + vertaalbureau	2029: presentatie	
HERINNE-RING	Educatie			educatief aanbod & rondreizende expo: voorbereiding				uitwerking	presentatie
	Nationaal monument		conceptbespreking met overheden	aankondiging + wedstrijd		realisatie		<i>maart 2026</i> : inhuilgiging	

¹ naast de basiswebsite (eerste 15 grote veldslagen, partners, events winter 21-22) ook: e-newsletter/publiek, affiche, flyer, roll-up